

Geldstromen multinationals vergen een andere aanpak

Rapport van commissie-Nijboer zal opmaat moeten vormen voor maatschappelijke transparantie over fiscale constructies

Albert Jan van Soelen

Een van de zaken waarop de parlementaire onderzoekingscommissie fiscale constructies meer zicht heeft willen krijgen betreft de gang van zaken bij het doorsluizen van kapitaal via in Nederland gevestigde ondernemingen met niet of nauwelijks reële economische activiteiten. Ongetwijfeld zal de commissie in haar eindrapport aandacht vragen voor de omvang van deze kapitaalstroom waarin Nederland zo'n belangrijke schakel vormt.

De praktijk is namelijk dat er nagenoeg geen internationaal opererende onderneming is die geen gebruik maakt van de ruimhartige vrijstelling van dividenden die Nederlandse vennootschappen uit het buitenland ontvangen, in combinatie met het feit dat het doorbetalen daarvan op zijn beurt eveneens niet of nauwelijks aan belastingheffing onderworpen is. Dat doorbetalen vindt plaats in diverse gedaanten, waarbij optimaal gebruik wordt gemaakt van het Nederlandse verdragenetwerk. De meest primaire vorm is natuurlijk het uitkeren van dividend. Maar de geldstroom kan binnen Nederland ook eenvoudig van kleur verschieten en ten titel van het betalen van verschuldigde rente of licentievergoeding ons land weer verlaten.

Zonder twijfel gaat het rapport van de commissie een opmaat vormen voor een politieke discussie over de wenselijkheid van dit soort financiële constructies. Sterker nog: in EU-verband is daar de afgelopen dagen een voorschot op genomen in de vorm van het plan om 'nieuwe constructies' verplicht te gaan melden bij de belastingdiensten. Het gaat daarbij om een afweging van twee botsende belangen. Enerzijds het maatschappelijke gevoel dat het tijd wordt dat Nederland een stap terug gaat doen bij het faciliteren van multinationals die hun iPhones, blikjes cola of liters benzine waar dan ook ter wereld tegen de laagst denkbare inkooprijzen willen verwerven en op hetzelfde moment de heffing van belastingen over de winst via ons land willen beperken. Anderzijds de vermeende grote economische gevolgen van de huidige praktijk voor de nationale economie. Dit in combinatie met de stelling dat kapitaal zich als water gedraagt en altijd een manier vindt om zich een weg naar het spreekwoordelijke laagste punt te banen.

In de kern zijn beide standpunten juist, met dien verstande dat het opvallend is dat er over het vermeende economische belang nog nooit heldere cijfers zijn gepubliceerd. Daarmee wordt

Structuren met 'hulpsinterklazen' van een trustkantoor zijn feitelijk elders gevestigd en hebben geen recht op Nederlandse faciliteiten

de indruk bevestigd dat die zich vooral beperkt tot de inkomens van partners van Zuidas-kantoren die in de financiële sector actief zijn. Maar misschien gaat de commissie-Nijboer hier verandering in brengen.

Voorkomen moet worden dat de discussie uitmondt in een zoveelste voorbeeld van symboolpolitiek. Een voor de hand liggende aanscherping van de voorwaarden van de deelnemingsvrijstelling in de winstbelasting gaat namelijk

per definitie niets anders opleveren dan fiscale regels die wéér ingewikkelder worden. Voor multinationals is dat geen probleem en voor hun adviseurs al helemaal niet. Maar de praktijk van nagenoeg iedere antimisbruikregeling is wel dat de gevolgen daarvan juist veel te ver gaan voor degenen tegen wie zo'n regeling niet is gericht.

In grote lijnen pleit ik voor twee andere oplossingsrichtingen. In de eerste plaats stel ik voor om Nederlandse hol-

dings van multinationals in het kader van hun aanspraak op fiscale faciliteiten op te zadelen met de uitdrukkelijke bewijslast dat 'mind and management' van die holdings zich daadwerkelijk hier bevinden. Juridische structuren met 'hulpsinterklazen' van een trustkantoor of met personen op de loonlijst die effectief eenzelfde rol hebben, zijn in wezen elders gevestigd en behoren daarmee geen aanspraak te hebben op faciliteiten die voor inwoners van Nederland gelden.

In de tweede plaats pleit ik ervoor om aan alle internationaal opererende ondernemingen die via een Nederlandse groepsmaatschappij dividenden, rente en/of licentievergoedingen ontvangen (en/of doorbetalen) de verplichting op te leggen zich te registreren. In dat (openbare) register moeten zij jaarlijks in begrijpelijke taal aangeven welke rol zij precies vervullen binnen de financiële structuur van het concern. Minstens even belangrijk is ook een tweede verplichting, namelijk om jaarlijks via het register verantwoording af te leggen over de bijdrage die de desbetreffende concernmaatschappij in het voorafgaande jaar aan de Nederlandse samenleving heeft geleverd. Heldere, door een accountant 'afgetekende' overzichten van betaalde belastingen (uitgesplitst per soort) en van uitgaven die ten goede komen aan de Nederlandse economie (idem) vormen hiervan de basis.

Maar minstens even relevant is een opsomming van de bijdragen die onverplicht aan onze samenleving worden geleverd. Denk daarbij aan het beschikbaar stellen van een budget voor vernieuwend wetenschappelijk onderzoek. Of aan het beleggen van vermogen in vastgoed waarmee en passant aan stadsvernieuwing wordt gedaan. Of, niet in de laatste plaats, aan het ondersteunen van onze kunst- en cultuursector. Voor mij als consument zou de wetenschap dat bijvoorbeeld de ene oliemaatschappij zich in Nederland beperkt tot het betalen van verplichte belastingen daar waar haar concurrent concreet bijdraagt aan onze samenleving een reden zijn om door te rijden naar de volgende pomp.

Deze 'publicatieplicht' dient ertoe om een positieve bijdrage te leveren aan het maatschappelijke debat over de financiële handelwijze van multinationals. De mythe dat nieuwe antimisbruikwetgeving bijdraagt aan dit debat moet nu eindelijk eens ritueel worden verbrand. Deelnemen aan een samenleving, in welke vorm dan ook, behoort geen eenrichtingsverkeer te zijn. En helderheid over geldstromen van internationale concerns is de enige weg om andere deelnemers aan diezelfde samenleving in staat te stellen te bepalen in hoeverre daarvan sprake is. In zoverre schiet dus ook het nieuwe EU-voorstel zijn doel voorbij. Want meldingen aan belastingdiensten binnen de Unie dragen niets bij aan de maatschappelijk zo noodzakelijke transparantie.

Mr. A.J. van Soelen is fiscalist en advocaat te Amsterdam.

ILLUSTRATIE: MAX KISMAN
VOOR HET FINANCIËLE DAGBLAD